

Valtuusto 26.02.2024 § 11

§ 11

Ennakkotietoa tilinpäätöksestä 2023

Valmistelijat / lisätiedot:
Jyrkkä Maria

etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kaupunginhallitus

Valtuusto merkitsee tiedoksi vuoden 2023 tilinpäätöksen ennakkotiedon.

Käsittely

Päätös

Valtuusto:
Kaupunginhallituksen ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti

Selostus

Ennakkotiedot tilinpäätöksestä 2023 perustuvat kirjanpidon tilanteeseen 1.2.2024. Ennakkotilinpäätöksen jälkeen lukuihin saattaa tulla joitain tarkennuksia. Keskeiset ennakkotiedot on koottu PowerPoint -diapakettiin. Varsinainen tilinpäätös käsitellään 25.3.2024 kaupunginhallituksessa ja 20.5.2024 valtuustossa.

Talouden epävarmuus ja kaupunkien rahoitukseen liittyvät uudistukset vaikeuttavat talouden ennustamista - myös valtakunnallisesti.

Vuoden 2023 talousarviota laadittaessa ennusteet taloudesta olivat epävarmat. Espoo valmisteli talousarvionsa valtiovarainministeriön laskelmien ja Kuntaliiton veroennustekehikoiden mukaan.

Venäjän hyökkäyssodan jatkuminen Ukrainassa, kustannusten ja korkojen nopea nousu varjostivat talouden näkymiä. Heikentyneen työllisyystilanteen tiedettiin heijastuvan viiveellä myös verotulojen kehitykseen. Nopea inflaatio leikkasi kotitalouksien ostovoimaa ja kasvatti yritysten kustannuksia. Korkojen nousu nosti lainanhoitokuluja ja sai yritykset viivästyttämään investointejaan. Konkurssien määrä oli marraskuussa suurimmillaan 25 vuoteen.

Epävarmuus heijastui niin kotitalouksien kuin yritysten toimintaan, sillä ennusteet taantuman kestosta ovat vaihdelleet. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on pitkittänyt ja voimistanut epävarmuutta. Myös muut geopoliittiset tapahtumat ja jännitteet ovat luoneet lisää epävarmuutta tulevasta.

Talouden ennusteiden muuttuessa ja talouskasvun siirtyessä eteenpäin, on ollut vaikeaa ennustaa verotulojen kehittymistä ja suhdanteista riippuvien tulojen kertymistä. Valtionvarainministeriö on vuoden aikana muuttanut ennusteitaan ja esimerkiksi laskenut valtakunnallisesti yhteisöveroennustettaan. Vielä marraskuun lopussa ennakoitiin yhteisöveron kokonaiskertymän laskevan, mutta joulukuun tilitykset yllättivät ja ylittivät reilusti jopa edellisvuoden tason. Varovaisuuden periaate heijastuu yleisesti talouteen.

Talouslukujen, erityisesti verotulokehityksen, vertailu edellisvuoden toteutumiin on isojen rakenteellisten muutosten takia vaikeaa. Lisäksi edellisvuosien luvuissa näkyvät muun muassa koronaan liittyvät erityiskustannukset ja vastaavasti tuet, jotka vaikeuttavat vertailua. Tästä syystä on erityisen tärkeää kaupungin oma palvelujen kustannuksiin liittyvä laskenta, palvelutarpeen ennakointi sekä verotulorahoituksen analysointi. Ne antavat johtamisen kannalta keskeistä tilannekuvaa ja suunnittelun pohjaksi tarvittavaa tietoa.

Espoon kasvaa voimakkaasti - lasten ja nuorten määrän kasvu poikkeaa merkittävästi muusta valtakunnallisesta kehityksestä

Espoo kasvaa voimakkaasti, mikä näkyy erityisesti lasten ja nuorten määrän kasvuna. Vuoden 2022 tapaan väestönkasvu jatkui vahvana myös vuonna 2023, väestömäärän kasvaessa ennakkotietojen mukaan 8 800 asukkaalla. Espoossa oli ennakkotietojen mukaan vuoden 2023 lopussa 314 150 asukasta.

Väestömäärän kasvu oli 2,9 prosenttia ja se oli isoin koko Suomessa. Kasvu on poikkeuksellisen suurta ja poikkeaa olennaisesti koko valtakunnan yleisestä tasosta. Valtakunnallisesti on nähtävissä jo nyt, että lasten ja nuorten määrä on laskemassa muualla kuin Suomen suurimmissa kaupungeissa. Koko Suomen väestönkasvusta yli 60 prosenttia tulee pääkaupunkiseudulta.

Edellisten vuosien verohännät ja kertaluonteiset erät paransivat kaupungin tulosta

Espoon kaupungin vuoden 2023 tulosta paransivat erityisesti kolme erää. Kertaluontoinen isompi maa-alueen myynti 31 milj. euroa, ns. verohäntien vaikutukset 124 milj. euroa ja rahastojen alaskirjausten palautukset 17 milj. euroa. Nämä poikkeuserät poistettuna, kaupungin oikaistu tilikauden tulos on 87 milj. euroa. Erät huomioiden tulos on 259 milj. euroa.

Ulkoisia toimintatuottoja kertyi 403,9 milj. euroa, joka on noin 37 milj. euroa alkuperäistä talousarviota enemmän. Vaikka toimintatuotot kokonaisuudessaan näyttävät toteutuvan merkittävästi talousarviota suurempana, on erien sisällä merkittäviä eroja. Toimintatuottojen kertymää nosti erityisesti yksittäinen maa-alueen myynti 31 milj. euroa, muutoin maanmyyntitavoite jäi talousarviosta. Tuottoja kerryttivät ulkoista rahoitusta saavat projektit ja hankkeet, jotka kasvattivat vähintäänkin samalla summalla myös ulkoisia kuluja. Kertyneissä asiakas- tai palvelumaksuissa jäätiin paikoin tavoitteista, mutta esimerkiksi kulttuurin osalta pääsymaksu- ja lipputulot toteutuvat olennaisesti talousarviota enemmän. Ulkoisissa toimitilavuokrissa jäätiin myös tavoitteesta, sillä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen vuokrasopimuksissa jouduttiin tyytymään lain määrittelemään vähimmäistasoon, ei arvioituihin vuokratasoon.

Ulkoisia toimintakuluja kertyi 1 287 milj. euroa, ja ne ylittivät alkuperäisen talousarvion noin 13,6 milj. eurolla. Myös toimintakulujen osalta on olennaista huomioida toiminnot, jotka aidosti ylittyivät ja toiminnot, joissa esimerkiksi kulujen syntyminen siirtyi vuodelle 2024.

Suurimmat ylitykset toimintakuluissa syntyivät kasvun ja oppimisen toimialalla sekä Tilapalvelut-liikelaitoksessa. Myös työmarkkinatuen ylittyminen sekä hyvinvoinnin ja terveyden toimialan vuodelle 2022 kuuluvat menot kasvattivat kulukertymää yli talousarvion.

Vastaavasti kuluja alittui tietohallinnossa, sillä osa järjestelmä uudistuksista ja pienkehittämisestä siirtyi vuodelle 2024. Tämä luonnollisesti aiheuttaa ylityspaineen kuluvalle vuodelle. Kulut alittuivat myös keskitetyissä erissä, jotka liittyivät mm. palkkavarauksiin ja Ukrainan sodan vaikutuksiin.

Alkuperäiseen talousarvioon nähden toimintakate eli nettomenot toteutuivat 21,4 milj. euroa parempana. Toimintakatteen toteutumiseen vaikutti olennaisesti yksittäinen maakauppa, kuten yllä todettiin.

Määrärahamuutokset tuotiin valtuuston käsittelyyn käyttötalouden osalta osavuositarkastus 3:n yhteydessä, jotta muutostarpeet olisivat mahdollisimman realistisia. Niiden lisäksi valtuustoon nähden sitovissa tasoissa jäi vielä yksittäisiä poikkeamia, jotka on kuvattu tilinpäätöksen ennakkotiedossa. Valtuustoon nähden sitovien tasojen poikkeamat muutettuun talousarvioon raportoidaan tarkemmin tilinpäätöksessä.

Verorahoitusta yhteensä kertyi 1 270,3 milj. euroa. Verorahoitus ylitti alkuperäisen talousarvion 48,5 milj. eurolla. Verotulot laskivat edellisvuodesta 939 milj. euroa eli 51 prosenttia.

Toteumaa paransi aiemmilta verovuosilta korkeammalla tuloveroprosentilla ja yhteisöveron jako-osuuksilla maksuunpannut verotulot, jotka nostivat valtakunnallisesti verotilityksien tasoja vuonna 2023. Ns. verohännät olivat tiedossa talousarviota laadittaessa, mutta niiden merkittävyyttä ei pystytty ennakoimaan ja taso ylittyi huomattavasti valtakunnallisesti. Vanhojen vuosien tilitysten lisäksi verotuloihin vaikuttivat palkkaratkaisut, ja sitä kautta kasvaneet palkkasummat sekä työeläkkeiden kehitys.

Kunnallisveroa kertyi 616 milj. euroa eli 36 milj. euroa alkuperäistä talousarviota enemmän. Yhteisöveroa kertyi 152 milj. euroa eli 7 milj. euroa alkuperäistä talousarviota enemmän. Yritysten ennakkoverot pienentyivät merkittävästi vuoden aikana ja valtakunnallista yhteisöveroennustetta pienennettiin 100 milj. eurolla. Yhteisöveroa tilitettiin kuitenkin joulukuussa valtakunnallisesti 24 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Tämä johtui edellisvuoden jäännösverojen noususta ja lisäennakoiden kasvusta.

Kiinteistöveroa kertyi 143 milj. euroa eli 3 milj. euroa alkuperäistä talousarviota enemmän. Kiinteistöveroa kasvatti rakennusten nousseet verotusarvot, kun jälleenhankintahintoja korotettiin rakennuskustannusten noustua. Kiinteistöveron määrä oli viime vuonna jo lähellä yhteisöveron kertymää.

Valtionosuuksia tilitettiin Espoolle 358,9 milj. euroa. Huomioitavaa kuitenkin on, että valtionosuuksiin luokitellaan sote-erät, kuten muutosrajoitin. Muutosrajoittimen osuus Espoolle on 116 milj. euroa. Muutosrajoittimella oikaistaan kunnilta sotemuutoksessa siirtyneiden tulojen ja menojen erotusta. Espoolta leikattiin vuositasolla 200 milj. euroa

enemmän verotuloja kuin mitä sote-palveluiden kustannukset olivat. Tätä epätasapainoa oikaistaan vain osin muutosrajoittimella, joka lasketaan valtionosuuksiin, jota se tosiasiallisesti ei ole.

Rahastojen markkina-arvot kasvoivat vuonna 2023 kun sekä korot että osakkeet tuottivat molemmat hyvin. Rahastojen kirjanpidollinen tulos oli 40,6 milj. euroa alkuperäisen talousarvion ollessa 16,3 milj. euroa. Suurimmat poikkeamat ennusteeseen johtuivat vuoden lopussa tehdyistä alakirjausten palautuksista, 17 milj. euroa ja rahastomyynneistä, joista tuloutui tuottoa noin 9 milj. euroa. Huomioitavaa on, että rahastojen alakirjausten palautusten vaikutus oli täysin kirjanpidollinen eikä sillä ollut kassavaikutusta.

Vuosikatteeksi muodostui 450,6 milj. euroa ja tilikauden tulokseksi noin 259 milj. euroa. Huomioiden poikkeukselliset erät tuloksen muodostumisessa, on oikaistu tilikauden tulos noin 87 milj. euroa. Kirjanpidossa on tiedossa yksittäisiä eriä, jotka eivät vielä näy tilinpäätöksen ennakkotiedon luvuissa, nämä tarkentuvat varsinaiseen tilinpäätökseen.

Espoon investointitaso korkea - nettoinvestoinnit lähes 300 milj. euroa

Kaupungin nettoinvestoinnit olivat yhteensä 294,4 milj. euroa ja ne kasvoivat edellisvuodesta 40 milj. euroa. Uudisrakentamisen määräraha oli 99,2 milj. euroa ja toteuma 68,2 milj. euroa. Rakennusalan markkinatilanne ja indeksien nousut vaikuttivat osaltaan hankkeiden toteuttamiseen. Määrärahaa jäi käyttämättä hankkeiden ajoitussyistä sekä Tapiolan uimahallin korjaus- ja uudisrakentamishankkeen siirtyessä eteenpäin. Infrainvestointiohjelma toteutui lähes käyttösuunnitelman mukaisesti.

Investoinnit pystyttiin kokonaisuudessaan rahoittamaan tulorahoituksella, investointien tulorahoitusaste oli 151 prosenttia.

Talousarviolainoja ei nostettu vuonna 2023 ja lainakantaa lyhennettiin 51,9 milj. eurolla. Kaupungin pitkäaikaisesta lainakannasta 837,5 milj. euroa oli kiinteäkorkoista lainaa 86,24 prosenttia ja lainasalkun keskikorko 1,11 prosenttia. Kaupungin kassatilanne oli hyvällä tasolla ja kassasijoitukset tuottivat vuoden aikana noin 4,8 prosenttia eli 19 milj. euroa. Niillä pystyttiin kattamaan lainojen korot, jotka olivat 9,7 milj. euroa.

Koko konserni talouden kehityksestä saadaan tieto konsernitilinpäätöksen valmistuttua maaliskuussa 2023.

Kaupungin henkilöstömäärä oli vuoden 2023 lopussa noin 11 000

Kaupungin palveluksesta siirtyi vuoden 2023 alussa noin 5 000 henkilöä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle. Henkilöstöä oli vuoden lopussa yhteensä 11 000 henkilöä, josta 77 prosenttia työskentelee kasvun ja oppimisen toimialalla.

Vertailukelpoinen henkilöstömäärän kasvu viime vuonna (poistettu HVA-siirron vaikutukset), oli 390 henkilöä. Henkilöstöstä vakinaisia oli 7 287 ja määräaikaisia 3 670. Henkilöstö- ja vuokratyökustannukset kasvoivat vuoden aikana noin 11 prosenttia. Kustannuksia nostivat henkilöstömäärän kasvu sekä virka- ja työehtosopimuksen mukaiset sopimuskustannukset.

Ennakkotieto vuoden 2023 kaupunkitasoisten tulostavoitteiden toteutumisesta

Vuodelle 2023 on asetettu yhteensä 26 tulostavoitetta. Tulostavoitteista 14 arvioitiin toteutuvan ja 7 arvioidaan toteutuvan pääosin. Tulostavoitteista viiden ei arvioida toteutuvan. Tulostavoitteista 81 prosenttia arvioidaan toteutuvan vähintään pääosin.

Lasten hyvinvointiin ja kiusaamiseen liittyvissä tavoitteissa on havaittu heikentymistä. Myöskään nuorisotyöttömyys ei ole vielä palautunut koronaa edeltävälle tasolle. Rakentamisen lupakäsittelyssä on tehty paljon kehitystoimenpiteitä, mutta tavoitetta ei ole vielä saavutettu.

Toimintamenoissa ei olla myöskään päästy budjetin mukaiseen tavoitteeseen.

Konserniraportti, ennakkotieto vuoden 2023 tavoitteiden ja toiminnan toteutumisesta

Konserniraportti tammi-joulukuu 2023 sisältää Espoo-konsernin merkittävimpien yhteisöjen talouteen ja toimintaan liittyvät olennaiset tiedot. Tiedot ovat tilinpäätöksen ennakkotietoja ja saattavat muuttua varsinaiseen tilinpäätökseen. Valtuuston konserniyhteisöille asettamasta 31 tavoitteesta toteutui 21 kappaletta. Osittain toteutui 7 tavoitetta. Toteutumatta jäivät seuraavat kolme tavoitetta:

- Espoo Catering Oy: Yhtiön toiminta on sidosyksikkönä kilpailukykyistä ja markkinaehtoista niin, että yhtiö tuottaa pääsääntöisesti hyvin maltillista voittoa
- Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia: Talous on tasapainossa ja tuottavuus kasvaa
- Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia: Toisen asteen tutkintokoulutuksesta eronneiden määrä vähene

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 12.02.2024 § 32

Päätösehdotus

Esittelijä
Kaupunginjohtaja Mäkelä Jukka

Kaupunginhallitus ehdottaa, että valtuusto merkitsee tiedoksi vuoden 2023 tilinpäätöksen ennakkotiedon.

Käsittely

Esittelijän kokouksessa tekemät muutokset on huomioitu pöytäkirjassa.

Päätös

Kaupunginhallitus:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Päätöshistoria

Liitteet

- 1 TP Ennakkotieto 2023
- 2 ETP_tulostavoitteet
- 3 Konserniraportti tammi-joulukuu 2023
- 4 Vastaukset vuoden 2023 pöytäkirjamerkintöihin
- 5 2023_valtuustoryhmän toiminnan tukeminen_1.1. - 31.12.2023

Oheismateriaali

Tiedoksi